

הלל (ה): מזמור קיז: שבחוהו כל האומים

Universal Praise: 2 Powerful Verses

(1) תהלים קיז, א-ב

(א) הַלְלוּ אֶת־ה' כָּל־גּוֹיִם
(ב) כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ

שִׁבְחוּהוּ כָּל־הָאֲמִיּוֹת
וְאֲמַת־ה' לְעוֹלָם

הללויה:

(2) מדרש תהלים קיז א

הללו את ה' כל גוים. זהו שאמר הכתוב אין כמוך באלהים ה' ואין כמעשיך, כיצד בשר ודם צר צורה על גבי הכותל, אין צורתו עושה צורה, אבל הקדוש ברוך הוא האדם הוא צורתו, שנאמר ויבא אלהים את האדם בצלמו, ואף האדם מוליד בנים כצלמו, שנאמר וילד בדמותו כצלמו, המים מעשה ידיו של הקדוש ברוך הוא והם שורצים, שנאמר ישרצו המים, מלך בשר ודם כשבאין לקלסו, אוהביו באים, שמא שונאים, אבל הקדוש ברוך הוא הכל מקלסין אותו, שנאמר כל גוים אשר עשית יבואו וישתחוו לפניך. שאל פולפוס אחד את ר' יהושע בן חנניה איזה יום שכל העולם שוין והאומות משתחוים לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לו יום אחד הכל שמחים, אימתי, אלא כיון שהגשמים נעצרין הכל מצרין, וכשהגשמים יורדין הכל שמחין ומקלסין להקב"ה, שנאמר כל גוים אשר עשית וגו', אימתי כי גדול אתה ועושה נפלאות, ואין נפלאות אלא גשמים, שנאמר נפלאות עד אין מספר הנותן מטר על פני ארץ, לכך נאמר הללו את ה' כל גוים. אמר ר' תנחום בר חייה גדולה ירידת גשמים ממתן תורה, שמתן תורה שמחה לישראל, וירידת גשמים שמחה לכל העולם, לבהמה ולחיה ולעופות, שנאמר פקדת הארץ ותשוקקיה, מה היא ותשוקקיה, תן לה שוקה. דבר אחר ותשוקקיה תן לה תאוותה, כענין שנאמר ואל אישך תשוקתך, עטרת שנת טובתך, מה כתיב בתריה, הריעו לאלהים כל הארץ.

(3) מדרש תהלים קיז ב

דבר אחר הללו את ה' כל גוים [שבחוהו כל האומים]. שאל ר' שמעון בן רבינו הקדוש את אביו מי הם כל גוים, מי הם כל האומים, אמר לו כל גוים אלו הגוים ששיעבדו את ישראל, כל האומים אלו האומות שלא שיעבדו בהם, אמרו כל האומות מה אם אלו שנשתעבדו עם בני ישראל מקלסין להקב"ה, אנו שלא שיעבדנו בהם על אחת כמה וכמה, לכך נאמר הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים, אמרו ישראל אנו על אחת כמה וכמה התחילו לומר כי גבר עלינו חסדו, אמרה הארץ ואמת ה' לעולם, מהו ואמת אמת ברית שקיימת עם האבות, שנאמר וזכרתי את בריתי יעקב. דבר אחר ואמת ה' לעולם. היה הקדוש ברוך הוא מפתה לאלהו שילך ויראה אל אחאב, שנאמר לך הראה אל אחאב, אמר לו אליהו היאך אני הולך, ועד עכשיו לא עשה עוד תשובה, אמר לו הקדוש ברוך הוא כשהייתי משקה את עולמי, אדם אחד היה בעולם והשקיתי את עולמי בעבורו, שנאמר ואד יעלה מן הארץ אף עכשיו לך הראה אל אחאב ואתנה מטר.

(4) מדרש תהלים קיז ג

דבר אחר הללו את ה' כל גוים. כיון שהושלך אברהם לכבשן האש, בא גבריאל ורצה להצילו, אמר הקדוש ברוך הוא אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו, שנאמר אחד היה אברהם ויירש את הארץ, נאה ליחיד להציל ליחיד, שנאמר אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים, אף על פי כן איני מקפח שכרך, עתידין לירד שלשה צדיקים לתוך כבשן האש לקדש את שמי, ואתה יורד ומצילן, כיון שהושלכו חנניה מישאל ועזריה לתוך כבשן האש עמד יורקמי שר הברד לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לפניו רבש"ע אני שר של ברד ארד ואכבה האש של כבשן, אמר לו גבריאל אני שר של אש אלק ואקדיח מבחוץ ואצנן מבפנים ואעשה נס בתוך נס, אמר לו הקדוש ברוך הוא רד, ירד והצילן, חנניה אמר הללו את ה' כל גוים מישאל אמר שבחוהו כל האומים, עזריה אמר כי גבר עלינו חסדו, גבריאל אמר ואמת ה' לעולם, מה שאמרת לי בימי אברהם עשית וקיימת, הוי ואמת ה' לעולם.

(5) שאלות דרב אחאי פרשת וישלח שאלתא כו

דרשה לחנוכה שאלתא דמיחיבין דבית ישראל לאודווי ולשבוחי קמי שמיא בעידנ' דמתרחיש להו ניסא דכתיב הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו אטו משום דגבר עלינו חסדו, הללו את ה' כל גוים? אלא הכי קאמר הללו את ה' כל גוים מה דעביד עימכון וכל שכן אנן דגבר עלינו חסדו

6) אוצר המדרשים (אייזנשטיין) הלל עמוד 135

הללו את ה' כל גוים, שתי פעמים מדרו או"ה במלכות של מעלה, אחת בימי נמרוד, אילולי שעמד אברהם אבינו וירד לכבשן האש ומיחה בידם, לכך נאמר הללו את ה' כל גוים. ד"א הללו את ה' כל גוים, הרי זו אמורה כלפי חנניה מישאל ועזריה בשעה שעלו מכבשן האש, ענה הראשון ואמר הללו את ה' כל גוים, ענה השני ואמר שבחוהו כל האומים, ענה השלישי ואמר כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם הללויה.

7) רד"ק תהלים קיז

הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים. זה המזמור משני פסוקים לבד, והוא לימות המשיח. ורמז בעשותו אותו שני פסוקים לבד, כי כל העמים יהיו לשני עברים, לבד ישראל שיהיו בתורתם [לעבר אחד], וכל האומות לעבר אחר, בשבע מצות, וכולם יהללו יה, כי כולם יודו בו אז, כמו שכתוב: לקרא כולם בשם ה' ולעבדו שכס אחד. ולפי שאמר בתכלית המזמור הללויה, שאמר כנגד ישראל, ראה ברוח הקודש כי כל האומות יהללוהו עדיין, ואמר כנגד כולם: הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים, והוא כפל הענין במלות שונות:

כי גבר עלינו חסדו. בזה יש לכם להללו ולשבחו, שגבר עלינו חסדו, עד שהוציאנו מתחת ידיכם, שלא הייתם מאמינים שיוכל להיות זה לאורך גלותנו. ועתה הודו ואמרו כולכם: ואמת ה' לעולם, כי אמת הוא דברו והבטחתו שהבטיחנו להוציאנו מן הגלות. ואמר עוד הללויה, לחזק. או יאמר כנגד ישראל. ובדברי רז"ל אמרו: הללו את ה' כל גוים אלו אומות העולם, הוא דבעו שבוחיה ואנן לא בעינן שבוחיה? אלא הכי קאמר: הללו את ה' כל גוים כולוהו כדעביד להון, וכל שכן אנן דגבר עלינו חסדו. ועוד בדבריהם (שו"ט קיז): שאל רבי שמעון בנו של רבינו הקדוש את אביו אמר לו: מהו הללו את ה' כל גוים, מי הם כל הגוים, מי הם כל האומים? אמר לו: כל גוים - אלו אומות העולם ששעבדו את ישראל, כל האומים - אלו שלא שעבדו בהם. אמרו כל האומים: מה אם הגוים ששעבדו את ישראל מקלסין להקדוש ברוך הוא, אנו שלא שעבדנו בהם על אחת כמה וכמה, התחילו אומרים: הללו את ה' כל גוים וגו'. אמרו ישראל: אם הגוים מקלסין אותנו אנו על אחת כמה וכמה, התחילו אומרים: כי גבר עלינו חסדו, אמרה הארץ: ואמת ה' לעולם. מהו ואמת, אמת הברית שקיימת לאבותינו, שנאמר: וזכרת את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור:

8) יואל ד, א-ז

(א) כי הגה בימים ההמה ובעת ההיא אשר אשוב אשיב את שבות יהודה וירושלם: (ב) וקבעתי את כל הגוים והודותים אל-עמק יהושפט ונשפטתי עמם שם על-עמי ונחלתי ישראל אשר פזרו בגוים ואת ארצי חלקו: (ג) ואל-עמי ידו גורל ויתנו הילד ביונה והילדה מכרו בין וישתו: (ד) וגם מה-אתם לי צד וצידון וכל גלילות פלשת הגמול אתם משלמים עלי ואס-גמלים עלי קל מהרה אשיב גמלכם בראשכם: (ה) אשר-בספי וזהבי לקחתם ומחמדי הטבים הבאתם להיכליכם: (ו) ובני יהודה ובני ירושלם מכרתם לבני היונים למען הרחיקם מעל גבולם: (ז) הנני מעירם מן-המקום אשר-מכרתם אתם שמה והשבתני גמלכם בראשכם: (ח) ומכרתי את בניכם ואת בנותיכם ביד בני יהודה ומכרום לשבאים אל-גוי רחוק כי ה' דבר: ס (ט) קראו-זאת בגוים קדשו מלחמה העירו הגבורים יגשו יעלו כל אנשי המלחמה: (י) כתו אתיכם לחרבות ומזמרותיכם לרמחים החלש יאמר גבור אני: (יא) עושו ובאו כל-הגוים מסביב ונקבעו שמה הנחת ה' גבוריך: (יב) יעודו ויעלו הגוים אל-עמק יהושפט כי שם אשב לשפט את-כל-הגוים מסביב: (יג) שלחו מגל כי בשל קציר באו רדו כי-מלאה גת השיקו היקבים כי רבה רעתם: (יד) המונים המונים בעמק החרוי כי קרוב יום ה' בעמק החרוי: (טו) שמש וירח קדרו וכוכבים אספו נגהם: (טז) וה' מציון ישאג ומירושלם יתן קולו ורעשו שמים וארץ וה' מחסה לעמו ומעוז לבני ישראל: (יז) וידעתם כי אני ה' אלהיכם שכן בציון הר-קדשי והיתה ירושלם קדש וזרים לא-יעברו-בה עוד:

9) ישעיהו ב, א-ד

(א) הדבר אשר חזה ישעיהו בראמוץ על-יהודה וירושלם: (ב) והיהו באחרית הימים נכון יהיה הר בית-ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל-הגוים: (ג) והלכו עמים רבים ואמרו לבו ונעלה אל-הר-ה' אל-בית אלהי יעקב וירגו מדרכיו ונלכה באדחתיו כי מציון תצא תורה ודבר-ה' מירושלם: (ד) ושפט בין הגוים והזכית לעמים רבים וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא-ישא גוי אל-גוי חרב ולא-ילמדו עוד מלחמה:

10) ישעיהו סא, א-ו

(א) רוח אדני ה' עלי יען משח ה' אתי לבשר ענוים שלחני לחפש לנשבר-לב לקרא לשבויים דוד ולאסורים פקדונם: (ב) לקרא שנת-דצון לה' ויום נקם לאלהינו לנחם כל-אבלים: (ג) לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר שמן ששון תחת אבל מעטה תהלה תחת רוח כהה וקרא להם אילי הצדק מטע ה' להתפאר: (ד) ובגו חרבות עולם שממות ראשנים יקוממו וחדשו ערי חרב שממות דור ודור: (ה) ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אפריכם וכדמיכם: (ו) ואתם כהני ה' תקראו משרתי אלהינו יאמר לכם חיל גוים תאכלו ובכבודם תתמרו: